

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Андрій Кокотюха

БАГРЯНИЙ РЕЙД

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
СІМЕЙНОГО
2016 **ДОЗВІЛЛЯ**

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Дорогою на Схід

Для будь-якої армії, що оперує, послуговуючись партизанськими методами боротьби, рейди були і залишаються надзвичайно важливою формою діяльності. Бойові, розвідувальні, пропагандистські рейди широко використовувалися також і в Українській повстанській армії та збройному підпіллі ОУН аж до початку 1950-х рр. Свої рейди упівці проводили територіями України, Словаччини, Румунії, Чехії, Білорусі, Німеччини. Вони мали різне завдання, різну кінцеву мету.

Особливе місце серед них посідають рейди у Велику Україну.

Від моменту розгортання структур УПА її військово командування та політичне керівництво наполегливо намагалося розпалити збройну боротьбу за незалежність і закріпитися на територіях на схід від колишнього радянсько-польського кордону. Рейдові відділи проходили територіями Житомирщини, Київщини, Хмельниччини, Вінниччини, повстанські боївки у різний час проникали до Кіровоградської, Одеської та Дніпропетровської областей. Уже на початку лютого 1944 року начальник внутрішніх військ НКВС Українського округу генерал-майор Марченков змушений був констатувати: *«Ситуація на Правобережжі України ускладнює оперативну службову роботу наших військ. У звільнених від військ противника районах та областях є повстанські формування українських націоналістів, бандитські угруповання, які активно розгортають свою антирадянську діяльність. Проти стояння наших військ з чисельними, гарно озброєними бандами неминуче».*

Чергова книга Андрія Кокотюхи переносить читача до подій 1944 року, коли повстанське командування надзвичайно активно працювало над розгортанням антирадянського підпілля на Житомирщині та Київщині, намагалося поширити повстанський рух в наближених до столиці лісових масивах і навіть робило спроби

проникнути в напрямку чернігівських лісів. Сюжет книги — це тісне сплетіння переспіву з реальних подій (які відбувалися з різними людьми в різний час) і невеликого художнього домислу автора.

В одних повстанських спогадах про рейд на Житомирщину читаємо: *«Кожен вже знав про своє завдання, знав також, в який терен відходить, і до відходу кожен проводив час у роздумуванні над тим, як то закріпитися в терені, як розгорнути найуспішнішу революційну роботу (...) Ми хоч і знали, що терен, куди ми йдемо, здебільшого опанований ворогом, що треба буде багато зусиль, а то й жертв, щоб перебороти усі труднощі, закріпитися в терені, побудувати Організацію. (...) Ми йшли приспішеним кроком у напрямку на Схід, щоб за ніч зробити якнайбільше дороги (...) Обвішані вантажем, який складався, крім озброєння, ще з запасів харчів та літератури, йшли ми повільно (...) Ми зайшли до крайньої хати, з якої виблимувало світло тьмяного каганця. Хотілося зайти до хати не тільки тому, щоб розвідати про становище в терені і бодай трохи відпочити по тяжкій дорозі, але бажалося зустрічі з місцевими людьми, хотілося почути від них слово, відчутти їхні настрої, довідатись про їхні болі й бажання. Бо ж серед цих людей, з ними і для них прийдеться нам працювати»*. За цими декількома реченнями зі спогадів невідомого повстанця під псевдо Вадим приховується цілий світ відчайдушних і жертвоних людей; світ боротьби і мрій, про які ми ще так мало знаємо.

Андрій Кокотюха, спираюсь на реальні документи та невігдані історії, сконструював власну версію повстанського рейду. Читаючи описи маршів, спілкування повстанців між собою та з місцевим населенням у Великій Україні, мимовіль замислюєшся про те, що перед тобою не художній твір, а реальний повстанський звіт чи спогади про рейд на Схід. Головні герої, їхня поведінка, думки, обставини, в яких вони діють, надзвичайно точно передають реалії 1944—1945 років, а детективний доважок робить читання книги справді захопливим.

*Іван Патриляк,
доктор історичних наук, професор*

Частина перша

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

З проникненням чуток про вплив на західноукраїнське суспільство прийнятих у Москві рішень про розширення прав союзних республік, особливо про наркомати Заксправ і НКО, з'явився серед повстанців розбід, особливо серед рядовиків. Де хто казав, за яку ж таку самостійну Україну ми маємо боротися?

*З доповідної записки до ЦК КП(б)У,
березень 1944 року*

Якщо члени оунівського підпілля та УПА не отримали звернення нашого уряду, ми будемо відповідати силою. Заставимо силою чи підкоритися, чи будемо знищувати.

*З виступу секретаря Рівненського обкому КП(б)У
Василя Бегми, червень 1944 року*

(12—19 вересня 1944 року)

1

Волинь. Район Дубна, село Підгайне

Бій тривав майже годину.

Коломієць зловився — усе можна було скінчити значно швидше й навіть з набагато меншими втратами. Його бійців стало на сімох менше, тепер разом із командиром лишилося дванадцятьоро. Чоту цієї осені сильно пошарпали, й Максим побоювався розформування та злиття з іншим підрозділом. Він зовсім не переймався, що в такому разі доведеться втратити посаду та піти заступником до іншого. За військовими званнями й керівними посадами в повстанській армії чотовий¹ на псевдо Східняк не ганявся.

Йому надали новий ранг лише три місяці тому, а до того воював звичайним рядовим козаком². Влітку, коли ліси почали бомбувати з повітря, а потім послали проти лісової армії спеціально зняті з фронту піхотні частини, підсилені танками, артилерією, бронепотягами, військо зазнало значних втрат і дотепер залишувало рани. Саме тоді військові підрозділи групували наново і Коломієць отримав під командування спершу рій³, а вже за три тижні — чоту.

Стрімке кар'єрне зростання Максим розцінив як вияв довіри. Якби йому не довіряли, він не лишився б в УПА. Минулого року його, засудженого за вбивство власного начальника, колишнього радянського міліціонера з Миргорода, закинули на Волинь

---

¹ Чотовий — командир чоти (взводу). Тут і далі вказуються функційні ранги (звання), чинні в Українській повстанській армії станом на 1944 рік. (Тут і далі прим. автора.)

² Козак — рядовий в УПА, назва рангу більше поширена у відділах на Волині, інший відповідний ранг — стрілець.

³ Рій — відділення в УПА.

із диверсійною групою. Потрапив у полон до відділу Хмари в лісі під Здолбуновом, уникнув розстрілу, пройшов перевірку вогнем і влився до повстанців. Пізніше його знову перевірили, вже в СБ¹, цього разу — ретельніше, навіть довелося посидіти дві доби під арештом, доки слідчі з'ясовували обставини. Але обійшлося, згодом про нього Служба безпеки не згадувала.

Нині саме вона мало не зіпсувала ретельно продуману операцію.

Коломієць був дуже близький до того, щоб звинуватити в загибелі своїх хлопців, через яку довелося все зупинити, Дуная, командира відділу.

...Їхня сотня мусила перепочити після виснажливих боїв з військами НКВС та регулярними частинами Червоної армії, кинутими на підсилення. Фронт уже наближався до Західного Бугу, і радянське радіо гордо називало Волинь, як і решту України, звільненою від німецьких окупантів. Зараз тут був глибокий тил. Звісно, не для повстанської армії, й це неабияк дратувало радянське військове командування. Тож окремим наказом повстанці, яких називали не інакше, як бандитськими формуваннями, мали бути знищені ще до кінця року. Відповідної доповіді, кажуть, чекає особисто Сталін.

Але насправді не треба було спеціального наказу, аби воювати з повстанцями. Радянська влада не збиралася заплющувати очі на лісове військо та розгалужену підпільну мережу. Максим, воюючи тут уже рік, міг порівняти умови й погоджувався з побратимами, котрі мали більший досвід: *німаки* порівняно з *Совіттами* створювали українському війську мало не курортні умови. Вони лише зрідка потикалися в ліси та намагалися без потреби не заходити у віддалені села.

Тож запеклі сутички у лісових масивах велися не з ними, а з радянськими партизанами. Вони домагалися контролю над лісами й хуторами, нахабно зайшовши на повстанські терени. Крім то-

---

¹ Служба безпеки ОУН, спеціальний підрозділ, створений 1940 року. Серед завдань — виявлення ворожої агентури, диверсійна робота. Відділи на місцях мали значну автономію.